

A partizán elmélete a premodern virtuális korban

A partizán elmélete az információs környezet speciális műveleteiben

„Ha békét akarsz, értsd meg a háborút,
különösen a gerilla- és a felforgató háborút.”

Liddell Hart^[1]

A jelenünk mindennapi eseményei bizonytalan és nem kevésbé erőszakos világba kalauzolnak el bennünket. Ez még akkor is igaz, ha a problémáktól, a gondoktól és a közvetlen erőszaktól igyekszünk távol tartani magunkat. Amikor pedig akaratumk ellenére részeseivé válunk bármilyen agresszióknak, rendre rábízunk, rábíznánk magunkat azokra az intézményekre, amelyek a biztonságunkat szolgálják, valamint a védelmünket hivatottak ellátni.

A modern világunk hagyományos biztonsági felfogása szerint ezeket az alapvető feladatokat az államoknak kell garantálni. A globalizáció korában sem lehet ez másképp, bár az egyéni és a csoportos értékek, valamint az abból származó érdekek rendszere miatt ezen a területen újabb és újabb jelentős dominanciájú nem állami szereplőkkel (multinacionális cégekkel, vállalatóriásokkal és egyre hangosabb, önálló szerveződésű transznacionális csoportokkal) találhatjuk szembe magunkat.

„Az információ és a digitális tudás került a technológiai fejlesztések előterébe. Ez teljes mértékben átalakította az addig ismert, és biztonsági szempontokból is jól kontrollált környezetünket. A modern társadalmakban az emberek együttélésének új modellje született meg.”^[2] A modell technológiai alapját jelentő számítógépes programok és rendszerek hibái eleinte csak könnyen orvosolható bosszúságot és tehetetlenséget szültek. Kezdetben nem tudtuk, hogy milyen fertőző betegség az a számítógépes vírus. El sem tudtuk képzelni, hogyan árthat bárki is nekünk, ha távolról rákapcsolódik saját otthoni komputerünkre, vagy valamelyik állami, illetve vállalati infokommunikációs rendszerre.

[1] Hart, 2002, 550.

[2] Simon, 2016a.

A boldognak láttatott békés és kényelmes jövő, az anyagi növekedést biztosító gazdasági környezet azonban – leginkább 2001. szeptember 11-i terrortámadást követően – mára csak távoli illúzióknak látszik.

A globalizáció és annak hatásaként az internetes technológiák, illetve egyéb közösségi hálózatok fejlődése a 21. század Európájában új biztonsági kockázatokot jelentenek mind az országok, mind a polgárok számára. A terrorizmus és a számítógépes bűnözés elleni küzdelem során tett társadalmi, politikai (többek között közigazgatási, rendészeti és a katonai), de még a technikai lépések is új, fenyegető és rendre arctalan ellenséget teremtettek. Az állami szolgáltatók elektronikus rendszereiben és a közösségi hálózatokban, azaz a kibertérben a védelmünket hagyományosan a rendvédelmi, a rendészeti és a katonai műveletek biztosítják. Ennek ellenére folyamatosan szenvedünk el fenyegetéseket, közvetett támadásokat.^[3] Ezt Európa és észak-atlanti szövetségesei félelmük növekedéseként és biztonságuk csökkenéseként élték meg. A verbális és a közvetlen agresszió megállíthatatlan terjedésének okát az információs környezetünk változásaiban, illetve az új társadalmi terekben megjelenő szélsőségek kevésbé újszerű küzdelmében látom. Jelenlegi kutatásaim szerint például az egyik örök ellentétpár, az erőszak-gyengédség esetében mutathatók ki bizonyos értelmezéssel változások, amelyek ráirányíthatják a figyelmünket az eddig megszokott, és az újonnan kialakított környezetünk kevésbé megfigyelt kognitív részeire.

A földi létünk virtuális, valamint a hagyományos, de új megközelítést is igénylő tereiben, mint például a nemzetközi és édesvizeink megosztása, vagy a Földet és a közeli bolygókat, holdakat körülölelő világűr esetében a konfliktusok kezelése eltérést mutathat. A megoldások természete és hatásai kihívások elé állítják a jogilag szabályozott végrehajtó hatalmakat illetve államokat is. A tudatosan tervezett és az attól teljesen eltérő, vagy azt éppen akadályozó cselekmények további társadalmi és jogelméleti kérdéseket is felvethetnek. A válságkörzetekkel, a tömeges migrációval és a terrorizmussal kapcsolatos diskurzust ennek, az előttünk álló premodern virtuális kornak az előszobájában kell lefolytatni, ahol a régi metódusok és megszokott identitáshoz kapcsolódó elméletek látszólag kevésbé érvényesülnek. A hivatásrendek tevékenységét meghatározó eljárások és innovációk kialakítását az egyes országok és szövetségek szuverenitásának, illetve az egyének védelmének közös fundamentumára kell alapozni.

A szűkebb vizsgálataimat a válságkörzetekben folytattam. A védelmi és a biztonsági feladatok végrehajtásában – Magyarország NATO tagsága kapcsán – hosszabb ideje gyűjthetünk művelleti tapasztalatokat. A katonai jellegű célok megvalósulását figyelhettük meg a megelőzés, az akadályozás, a felszámolás és a fenntartás területén. A béke kikényszerítését és a béke megszilárdítását szolgáló erők, hatások és indikátorok széles változását dokumentálhattuk. Kutatásaim így természetszerűleg irányultak a működőképessé és működésre képtelen államok,

[3] Simon, 2015.

továbbá a társadalmak biztonsággal és védelemmel kapcsolatos problematikája felé. A katonai értelemben vett küzdelem, a barát és ellenség ellentétpár kérdésköre mára már túlmutat globalizálódó világunk fizikai, gazdasági, illetve anyagi központú felfogásán. Az egyének biztonságát és védelmét szolgáló társadalmi, természeti és fizikai környezet hagyományos összefüggései az információs társadalmakban valódi (csak látszólagosan új) értelmezésekre szorulhatnak. A technológiai fejlődés a globalizáció kapcsán nemcsak a földünket alkotó, különböző társadalmi berendezkedésű országoknak jelentenek kockázatokat, kihívásokat és fenyegetéseket,^[4] hanem az egyéneknek és a különböző érdekű csoportoknak is.

A választásom ezen a konferencián a virtuális térre, a digitális kódokból és programokból álló hálózatokra esett, hiszen mind a világűr, mind a nemzetközi és édesvízeink új identitásával kapcsolatos példák rendre távol esnek a magyar állampolgárok jelenlegi tetteitől és érzékeléseitől. A jó-rossz, az észak-dél, a kelet-nyugat, a szegény-gazdag, a fejlett-elmaradott, az erőszak-gyengédség^[5] ellentétpárok valódi, „varázstalanított” létezésére egyre inkább a könyvtárak mélyére száműzött írások és a filozófiatörténelem dohos lapjain lelhetünk rá. Ugyanakkor az általam kiemelt fogalompárokhoz kötődő objektumok világméretű viszonyrendszere, valamint a kapcsolódó szubjektumok szélsőséges megnyilvánulásai a saját helyi szintjeinken is nyomon követhetővé váltak. A konfliktusok és a napi harcok a határokat nem ismerő hálózatok révén identitásunkat érintő változásokat eredményeztek. A barát-ellenség schmitti képe^[6] óhatatlanul árnyékként vetül erre a problémakörre, hiszen az állammal és a politikai elméletével kapcsolatos eredményei – ezen régi-új terekre értelmezve – a 20. századi domináns, anyagi természetű megközelítésen túl más jellegű, reálisabb megközelítést hordozhatnak magukban.

Az egyes államok tevékenységéhez és polgárainak biztonságához, védelméhez fűződő hatalmi erőszak megértéséhez elsősorban olyan megközelítést kerestem, amely választ adhat az egyes országok eddigi reakcióinak eltérésére, valamint gondolkodásbeli és kulturális különbségeire is. Ezen a téren a hadtudományban, a magyar katonai gondolkodók közül Kovács Jenő és követői három jól elkülöníthető felfogás alapján folytatták, illetve folytatják vizsgálataikat. A II. világháború végéig alapvetően az államokhoz és a hadseregeikhez kötődő erőszak volt a meghatározó. Ezt a távolról sem a lovagias szabályok szerint vívott harcot alapvetően a térben és időben összemérhető, a politikai és a katonai erők tekintetében „egyenrangú” felek küzdelme határozta meg, amely a mozgáscentrikus, illetve az anyagcentrikus hadviselési hadikultúráként írható le.^[7] Ezen fegyveres küzdelmek közé nem sorolható harcok – mint például a népfelkelő, a partizán és

[4] Resperger, 2015.

[5] Az ENSZ 22,2 milliárd dollárra, vagyis 6500 milliárd forintra becsülte az ENSZ humanitárius feladatainak költségeit 2017-re. Stephen O'Brien, aki szerint ez példátlanul magas összeg a 2016. évihez képest ez 10 százalékkal nagyobb. (MTI, 2017)

[6] Schmitt, 2002.

[7] Forgács, 2009.

gerilla mozgalmak^[8] fegyveres fellépései – a gerilla hadviselés hadikultúrájaként értelmezhetők. A saját országgal, illetve állami funkciókkal és képességekkel nem bíró csoportok aszimmetrikus fegyveres küzdelme, ellenállása vagy erőszakos forradalmi elhívatottsága később a reguláris és irreguláris fegyveres erők „létfogultságát”, a társadalmi és a jogi elfogadottságukat is eredményezte.^[9] Az erőszakot jellemző módszerek két nagy csoportra: „soft és a hard power”-re bonthatók.^[10] Az információ ezekben az esetekben elsősorban az erő kifejtésének támogatását szolgálta. A világ és Európa egykori hadszínterein a tapasztalatok alapján alakulhatott ki a háború mai fogalma, amely lehetővé tette az erőszak jogi értelemben vett tilalmát is.^[11] Az agresszió és az erőszak egyetemes jogi tiltása azonban nem hozhatta el az országok és a polgáraik békés együttélését. A II. világháború után kialakult bipoláris világrend képviselői rendre – igaz elsősorban Európán kívüli – válságkörzetekben feszültek egymásnak. A korábbi európai borzalmakkal járó háborúknál sokkal fenyegetőbb, a nukleáris világégés lehetőségével, valamint a Föld elpusztításának közvetett hatásaival kellett az európai polgároknak nap mint nap szembenéznie. Az emberek biztonságának és védelmének garanciáját az országok szintjén két szövetségi rendszerben alakították ki. A helyi háborúk esetében az egyes állampolgárok békéhez való joga kevésbé volt hangsúlyos. Egészen 1991-ig, a Szovjetunió felbomlásáig a világ egyik része a fegyverektől közvetlenül, amíg a másik része a nukleáris fegyverkezés által felfokozott félelemtől közvetve rettegetett.

Az USA által vezetett észak-atlanti szövetség győztesként ünnepelte a szabad világ ideológiai, politikai, társadalmi illetve gazdasági győzelmét. A hidegháború vége, a demokráciák és a szabad gazdasági verseny, „a béke amerikai exportja” a világ bármely állama számára megalapozhatta volna a jólétet. A világ hatalmai között egyeduralgoddá váló USA a folyamatok kiteljesítésére és támogatására többek között világméretű digitális hálózatok kiépítését kezdeményezte. Az így felgyorsított globalizáció később rengeteg egyéni frusztrációt, agressziót és újabb fenyegetéseket okozott a különböző országok állampolgárai számára.^[12] A globális, a digitális világ kinyitotta Pandóra virtuális szelencéjét, és a hálózati kapcsolatok révén mindenki áldozattá vált. A számítógépek és az „okos” eszközeink révén bárhol, bármikor, bárki megtámadható. A technológiai fejlettség kapcsán jelenleg még beazonosíthatatlan elkövetők közvetlenül vagy közvetve törnek életünkre, okoznak felbecsülhetetlen anyagi, de még erkölcsi károkat is. Az infokommuniká-

[8] Forgács, 2016.

[9] Schmitt, 2002.

[10] Resperger, 2012.

[11] „Az 1928-as Briand-Kellogg paktumban a részes felek lemondtak a háborúról, mint a politika eszközüéről. Tehát már a második világháborút megelőzően kimondták az agresszív, erőszakos háború feltétlen tilalmát. [...] 1946-ban az ENSZ Közgyűlés első ülése határozatban erősítette meg a Nürnbergi perben kimondott nemzetközi jogelveket, és magát az ítéletet. Az erőszak tilalmának tovább erősítésére az ENSZ Alapokmányban került sor...” (Bartha, 2009, 19.)

[12] Bővebben az EU Biztonsági Stratégiájában. In: Eu, 2003.

ciós rendszerekben lenyomatolt, lekódolt digitális személyiségünk révén a közvetett fizikai erőszakon túl közvetett agressziót is növekvő méreteken kell elviselnünk.^[13]

A 21. század elején az egész európai térség különleges, határokat átívelő konfliktusoktól terhes időszakot él át. A világ államai mellett a biztonságunk és a védelmünk „érdekében” rendre hallatják hangjukat a globális hatásokat speciálisan értelmező, és befolyásolni is kész nem állami, illetve civil szervezetek. A későbbiekben pontosan azért kell szélesedő értelemben foglalkozni az információs környezettel, valamint a biztonságunkat^[14] leginkább befolyásoló körülmények elemzésével, mert a virtuális térben megjelenő közvetett fenyegetések, és az onnan érkező erőszak a jövőben egyre kevésbé lesz állami szinten kezelhető feladatrendszer. Az általam „új információs környezetként” jellemzett közegben a még kevésbé érthető folyamatok reális megközelítését kerestem, ahol abból az a kötelezettségből indultam ki, amelyet az államok alaptörvényei tartalmaznak, és jogrendszerük a hatalom megosztása kapcsán birtokol, az állampolgárok védelme és biztonsága révén erre kötelezett. Vizsgálataimat a rendészeti, a rendvédelmi és a nemzetbiztonsági műveletek végrehajtásához szükséges felfogás szerint folytattam. Ennek legfőbb indoka számomra az volt, hogy nem tudom és nem is szeretném elfogadni azt a tehetetlenséget, amelyet a virtuális világban eddig több racionális felfogás is sugall: Annak ellenére, hogy programokkal (a 0-ás és 1-es kódok sorozatával) nem lehet életeket kioltani,^[15] az agresszió és az erőszak legkülönbözőbb formáit nap el kell viselnünk.

Az erőszak, az agresszió és a terror kérdéskörében megoldandó hatásrendi feladatok kapcsán mind az állam, mind az állampolgár szintjén rendre kulturális és felfogásbeli különbségekkel találjuk szembe magunkat. Például az elmúlt két évben az illegális migráció és a terrorizmus magyarországi hatásai miatt hazánkban és Európában is aktív társadalmi, valamint hivatásrendi vita alakult ki. Két év távlatát tekintve 2017-ben már egyre kevesebben utasítják el a kontinensünkön azt, hogy a közszolgáltatások körében is foglalkozni kell olyan alapvető kulturális és jogi kérdésekkel, amelyeket a tömeges (reguláris) migráció vetett fel. A humanitárius segítség és „gyengéd üzenetek” ellenére sorra kerültek az európai állampolgárok – a megnövekedett feladataik miatt az állami intézmények tagjai is – fizikai összetűzésekbe. Ez még akkor is igaz, ha az európai terrorcselekményeket nem kívánjuk a médiában sokat hangsúlyozott „politikai korrektség” jegyében közvetlenül az „újszerű” népvándorlás a számlájára írni. Azok az elképzelések követelnek teret maguknak, amelyek az erőszak, az agresszió és a terror legfőbb ellenszereként nem tekintenek már a gyengédségre. Az egyes államok és földrészek közötti

[13] Simon, 2016b.

[14] Maszlowi értelemben vett – az emberi szükségletek hierarchiájának második szintjén elhelyezkedő – biztonság.

[15] A CIA korábbi igazgatója, Leon Panetta már 2011-ben így fogalmazott: „...a következő Pearl Harbor egy kibertámadás lehet...” (Ryan, 2011) Ezzel szemben Thomas Rid professzor 2013-ban a NATO értekezletén – az információ fizikai természetére utalva – kizárta annak a lehetőségét, hogy a kibertér alkalmas lehet az élet kioltására. (Rid, 2013)

együttélés szabályai kapcsán – az eltérő kulturális felfogásból is adódóan – egyre többen vallják azt, amit Olivier pszichológiai kutatásai során megfogalmazott,^[16] miszerint nem csak a gyermekekre lehet igaz az, hogy az agresszió ellenpólusa nem a gyöngédség, hanem a kommunikáció. A létünkhöz kötődő ellentétekből fakadó különbségek, ha nem folytatunk szabályozott párbeszédet, csak növelni fogják a különböző szintű társadalmi, így államok közötti feszültségeket is. A jövőben nem zárható ki az sem, hogy egyre többen fogják az egyéni és csoportos frusztrációk kezelésének elmaradásában, vagy az állami szerepvállalás csökkentésében látni a vallási szélsőségek, a radikális bűnözők, valamint a „magányos farkasok” megjelenését. Az életek értelmetlen kioltására irányuló cselekmények, így az extrém csoportok térnyerése elleni küzdelem is az egyes társadalmak és adott közösségek kötelezettsége marad. Ez indokolta, hogy az államokkal és a bennünket leginkább fenyegető terrorcselekményekkel, illetve terrorizmussal mint harcmodorral részletesebben is foglalkozzák.^[17]

A fentiekben leírtak alapján egyértelmű volt számomra, hogy a terrorizmust és a terrorcselekmények gyökereit a gerilla hadviselés hadikultúrájával jellemezzem. Ebből kiindulva a terrorizmus legyőzése csak egy jól körülhatárolt földrajzi hadszíntéren értelmezhető. A korábban említett mozgáscentrikus hadikultúrában a győzelem feltétele a direkt műveletek végrehatása, továbbá azok növekvő fokozása a tér, az idő és az erő dimenziójában. Ebben az információ szerepe reálisan csak a mozgékonytárgyat szolgáló eszközök, illetve módszerek támogatásában jelenik meg. Az anyagcentrikus hadikultúrában a tér, az idő és az erő fokozása mellett már az információ dimenziójának jelentősége is megnövekszik. Például az embargós, a befolyásoló, a pszichológiai jellegű katonai feladatok, valamint a katonai-civil együttműködésre irányuló műveletek végrehajtásánál bizonyos adatok racionálisan tervezve kerülnek alkalmazásra. A hagyományos hadviselésben az anyagi erőforrások és a mozgékonytárgyat jelentő hadi eszközök birtokában tehát az információ elsősorban az ütközetek megvívásához szükséges információs fölény elérését szolgálja. A speciális kommunikáció, mint például a propaganda vagy az elrettentés, az erő kivetítésének, az indirekt hadviselésnek a kiegészítő eleme.

A technológiai haladás következtében megjelenő új fegyverekre, illetve rendszerekre a katonai kultúrák^[18] egyszerre pozitívan és negatívan is reagálhatnak. Kutatásaim alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a nyilvánosságot kerülve, rejtve szerveződő terroristák (a gazdasági, a közigazgatási, a szociális, az oktatási, a közösségi, a közlekedési stb.) hálózatok közös pontjait közvetlenül úgy támadják, hogy minden egyéni és csoportos cselekményüket alárendelik az üzeneteik (videóik) valósidejű, nyilvános eljuttatásának, közzétételének. Kiemelt jelentőséggel alkalmazzák a technológiai haladás csúcstermékeit és az infokommunikációs rendszereket. A félelemérzetünket média-megjelenítéssel többszörö-

[16] Olivier, 2004.

[17] Simon, 2015.

[18] Ács, 2005.

zik meg és terjesztik világméretűvé. A politikai célok eléréséhez szükséges, és az államok biztonságos működésére leginkább hatással bíró cselekmények fő ereje az információban van. A hagyományos fegyveres akciók mellett az indirekt műveletekkel kombinált csapásokat, terrorakciókat preferálják.

A terrorizmus elleni küzdelem korábbi négy törvénye^[19] alapját – a helyi lakosság megnyerése, a jól működő hatékony kormányzás kialakítása, a biztonság fenntartása haderő alkalmazásával, valamint a fegyveres felkelők fő erőinek szétverése vagy kiszorítása az érintett területről – jelenthette a terror feletti végső győzelem kivívását. Globalizált világunkban ugyanakkor nem tudtunk eddig megnyugtató sikereket felmutatni. Az okok és a miértek megszüntetése, vagy például a sokak által hangoztatott, definiálhatatlan terrorizmus fogalmának meghatározása és egyéb anómiás elemzések készítése helyett ezért a terrorizmus informatív lényegére – a cselekmények adattartalmára figyelve –, a kommunikációs hatásokra fókuszáltam. A terrorista szervezetek az elektronikus propaganda-kiadványaikkal, a videó-üzeneteikkel, illetve a közösségi médiában megosztott toborzó és megfélemlítő tevékenységükkel folyamatosan tudják „népszerűsíteni” politikai szándékukat. A közvetett valamint közvetlen módon megtámadott és megfélemlített ártatlan áldozatok száma ezzel folyamatosan növelhető. A gerilla hadviselés a 21. században egy információ-centrikus és hálózat központú hadviselési hadikultúrává fejlődött.^[20] A terroristák a célok eléréséhez a hagyományos, katonai jellegű műveleteikben – mivel anyagi forrásaik szűkösek – csak a célzott erő és az információ dimenziójában képesek fenntartani támadásait. Az erőszak legitimitációját a virtuális térhez kapcsolódó lakosság támogatásával, a magányos elkövetők megnyerésével még bővíteni is tudják. A civil és hálózati célpontok támadása kapcsán, a hagyományos tér kiegészült a kibertér dimenziójával. Az erőszak verbális illetve virtuális jellemzői miatt kerülhetnek hátrányba a hagyományos hadviselés hadikultúrái. Az időben folyamatosan és rendszertelenül, ugyanakkor intenzíven valamint impulzívan megjelenített indirekt fenyegetések a kibertérben ellentétes, negatív hatással vannak a hagyományos műveletek megvívására. A Galula-féle anyagi természetű megközelítés helyett politikai értelmű, a kulturális és társadalmi hatásokat figyelembe vevő elméletet kellett keresni.

A lehetséges megoldások kapcsán kirajzolódó, dinamikusan változó információs környezetben egyre markánsabban jelennek meg az adatok kezelésével és az információk áramlásával, valamint azok elemzés-értékelésével kapcsolatos kihívások. A döntéshozók és az egyes műveleteket végrehajtó hivatásrendek vezetőinek tájékoztatásának, valamint két- vagy többoldali együttműködésének záloga a társadalmi, a jogi és a szakmai fundamentumok, továbbá tudásbázisok összehangolásán, valamint az egységes fogalmi rendszerek alkalmazásán múlhat. A sikeres katonai ellentevékenység ezen a területen tehát, akkor folytatható, ha „...minden szempontból ellenőrzött, egyértelmű, és a műveletek során jól hasznosítható infor-

[19] Galula, 1964.

[20] Simon, 2016b.

mációk állnak a végrehajtók rendelkezésére, továbbá a terrorizmus elleni harcban részt vevő erők, szervezetek között jó az együttműködés...”,^[21] vagy például a hazai bázisokon „megfontolandó lehet az erő alkalmazására vonatkozó szabályok módosítása, [...] a terrorelhárítás teljes leválasztása is a polgárbarát rendőrségi modellről”.^[22]

A terrorizmus ellen folytatott 21. századi küzdelemben a katonai műveletek sikertelenségének egyik okát a lakosság megnyerésének terén véltem felfedezni. Az Európát érő agresszió és félelem kezelésének és felszámolásának politikai és társadalmi ellentmondásai a polgárok egyéni kulturális illetve kommunikációs felfogásából eredeztethető. A demokráciát meghatározó népképviselő, a szavazó polgárok a terrorizmus (gerilla hadviselés hadikultúráját is meghatározó) információs hatásaival kerülnek szembe. Az európai területeken esetenként elszigetelve vagy szegregálva élő, kulturális értelemben eltérő, de mégis „helyi lakosság” támogatásával folytatott fegyveres harc már nem egy szűk földrajzi közegben folyik, hanem a politikai fogalom értelmében határtalan infokommunikációs rendszerben. Amíg a terrorizmus elleni küzdelemben a fegyveres erők a légingsapások elsődlegességét, valamint az ellenség „lefejező csapásait” tartja műveleteinek középpontjában,^[23] addig a virtuális (kiber- és a kognitív térben^[24]) folytatott és fejlődő gerilla műveletek közvetett módon okoznak halálos kimenetelű, de politikai célú – esetenként a demokrácia lényegét jelentő helyi és magasabb szintű választásokat befolyásoló – terrorcselekményeket. Egyetértve Forgáccsal, miszerint az „irreguláris harcok elméletének fejlődése „napjainkig folyamatosságot mutat a katonai gondolkodásban, [...] a harcok lenyűgözték a kor katonáit, akik félelemmel vegyes csodálattal tekintettek a felfegyverzett népre”,^[25] az új megoldásokra is fel kell készülnünk a földrajzilag körülhatárolható közvetlen fegyveres akciók mellett folyamatosan fejleszteni kell a puha jellegű információs^[26] műveleteket is. Ezzel párhuzamosan az egyes államokon belül fokozni kell az együttműködést a politika- és jogelméleti síkon. A hivatásrendi kommunikáció növeli a biztonsági tudatosságot, közvetve támogatja az ország belső biztonságát. A közbiztonság területén pedig a polgári rendvédelmi szervek, a polgárbarát rendőrség (a terrorizmussal kapcsolatos belső feladatok végrehajtásáért felelős szervek) a katonai jellegű műveletekben együttműködő fegyveres erőkkel közösen sikeresek lehetnek a terrorcselekmények hatékonyabb felderítésében illetve felszámolásában is.

A terrorizmus elleni küzdelem kapcsán meggyőződésem, hogy egy kulturális és a helyi lakosság társadalmi felfogását, továbbá vallási, szociális és egyéb szokásait is előtérben tartó gondolkodásra van szükség. Az anyagközpontú, ráción

[21] Bolgár – Szternák – Szternák, 2005, 44.

[22] Dely, 2016, 641.

[23] Resperger, 2015.

[24] Kutatásaim során a katonai műveleteknél értelmezett kibertér fogalmát használtam.

[25] Forgács, 2016.

[26] Haig, 2007.

alapuló és a mozgásközpontú, reális gondolkodást forradalmi gondolatokkal is össze kell vetni. Schmitt partizán elmélete és ahhoz kapcsolódó nézőpontjai^[27] alapján a jelen kihívásainak és problémáinak megoldásában új gondolatok, illetve felvetések kerülhetnek felszínre. A küzdelem megvívásához feltétlenül szükséges és elégséges eszközök illetve módszerek (indikátorok és szenzorok) kerülhetnek kijelölésre, amelyekkel a terrorizmus átláthatatlan és folyton változó céljait valamint védendő célpontjait is jobban megérthetjük, felismerhetjük.

- A terrorizmus az európai társadalom egész szerkezetét támadja.
- A terrorista csoportok, de még a magányos elkövetők is a valós és a virtuális teret együtt kezelik.
- Az új infokommunikációs technológia teljes vertikumát kihasználva az agresszió közvetlen és közvetett hatásait határokon átnyúlva kombinálják. Ezzel nem csak lokális fenyegetést váltanak ki, hanem a világpolitikára is képesek hatást gyakorolni. A demokratikus államok intézményeinek, kulturális, és egyéb hálózatainak egyes szabadságot és államiságot jelentő szimbólumainak támadásával a modern világunk fundamentumait egyéni és társadalmi létünket támadják.
- A terrorszervezetek által korábban folytatott hagyományos „puha és kemény” módszerek stratégia és taktikai szintű alkalmazása mellett magasabb egység szintű, közepes módszerek^[28] kerülnek alkalmazásra.

Az emberi lét kihívásai között érzékelésünk színterének határtalan kibővítését követhetjük nyomon. Képeseknek kell lennünk felvenni a versenyt a világűr meghódítására „jelentkező” mesterséges intelligenciával és az érző robotokkal, de a klímaváltozás kapcsán kialakuló, a vízgazdálkodást és vízmegosztást érintő transznacionális, és jóval elemibb problémákkal is. A tudás és az információk korában az okos hűtőgépek és vasalók valamint az intelligens porszívók digitális cseveje mellett, a fizikai tapasztaláson túli emberi érzéseink, érzelmeink – de még a kommunikációnk is – egyre inkább a fantázia, de mégis csak a digitális hálózatok világába tevődik át. Ez egy új identitástér kiállt, amelyben a kognitív elmék gráfszerű információs és elektronikus szövődménye politikai és jogi értelemben is többnemzeti megoldásokat igényel. Mára a társadalmak és azok közösségeinek tagjai fizikai, anyagi és szellemi kapcsolataikat e látható és láthatatlan hálóban holisztikus módon élik meg. A digitalizált ráció mellett valós problémáink realitását a virtuális tér maslow-i piramisában egységesen létezőként fogjuk fel. Az emberek, robotok, érzések, kódok, érzelmek és programok új elegye most alakul, amelyben az egyes és eltérő felfogású államok szerepe elvitathatatlan. Ebben a mátrixban az ember mint az átlag gondolkodó, hamar elveszíti valós fizikai identitását. Az internet és a közösségi média által támogatott digitális személyiség elvesztése ma, virtuális korunkban még nem feltétlenül egyenlő ugyan az egyén halálával, de már itt élnek közöttünk

[27] Schmitt négy eltérő 1963-as nézőpontja: a térnézőpont, a társadalmi szerkezetek szétrombolása, a világpolitikai összefüggés, technikai nézőpont. (Schmitt, 2002, 103-173.)

[28] Resperger, 2016.

azok a pesszimista társaink, akik világvégeként élik meg bármelyik internetes személyiségük elvesztését, erőszakos megváltoztatását vagy esetleg külső megtámadását is.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

- Bartha Orsolya (2009): A fegyveres összetűzések fogalma, fajtái és elhatárolásuk. In: Ádány Tamás Vince – Bartha Orsolya – Törő Csaba szerk.: *A fegyveres összetűzések joga*. Zrínyi Kiadó, Budapest, 17–33.
- Bolgár Judit – Szternák Nóra – Szternák György (2005): A terrorizmussal kapcsolatos kutatás legújabb eredményei. *Felderítő Szemle*, 4. évf. 4. szám, 5–60.
- Dely Péter (2016): Hadviselés vagy rendészeti probléma-e a terrorelhárítás a nyugati világban. In Finszter Géza – Sabjanics István szerk.: *Biztonsági kihívások a 21. században*. Dialóg Campus, Budapest.
- EU (2003): Biztonságos Európa egy jobb világban. *Európai Biztonsági Stratégia*. Forrás: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/031208ESSIIHU.pdf> (2017. 06. 05.)
- Forgács Balázs (2009): *Napjaink hadikultúrái (A hadviselés elmélete és fejlődési tendenciái a modern korban)* (ZMNE PhD értekezés). Forrás: http://uni-nke.hu/downloads/konyvtar/digitgy/phd/2009/forgacs_balazs.pdf (2017. 06. 05.)
- Forgács Balázs (2016): A néppel az uralkodóért. Az első gerillaelméletek. *Felderítő Szemle*, 1. szám, 21–57.
- Haig Zsolt (2007): Internet terrorizmus. *Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények*, 2. szám, 81–93. Forrás: http://www.zmne.hu/dokisk/hadtud/terror/lekt_Haig_Zsolt.pdf (2017. 06. 05.)
- Hart, B. H. Liddell (2002): *Stratégia*. ford. Soproni András. Európa, Budapest.
- MTI (2017): *A II. világháború óta nem volt szükség ekkora segítségre*. MTI, Forrás: http://index.hu/kulfold/2016/12/05/ensz_humanitarius_segely_2017/ (2017.06.15.)
- Olivier, Christiane (2004): *Az agresszív gyermek és a szülők*. Budapest, Pont Kiadó.
- Resperger István (2012): A „Diadal” és egyéb módszerek alkalmazása a nemzeti válságkezelési feladatok megoldásánál. *Hadtudományi Szemle*, 5. évf. 1–2. szám, 141–165.
- Resperger István (2015): *Forrongó világ, nemzetbiztonsági fenyegetések 2030-ig*. Forrás: http://uni-nke.hu/szolgáltatások/ludovika-szabadegyetem/ludovika-szabadegyetem-2015-2016-i_-szemeszter (2017. 06. 15.)
- Resperger István (2016): Stratégiák és fogalmak háborúja, az aszimmetrikus hadviselés hadtudományi megközelítése. *Hadtudomány (elektronikus)*. Forrás: http://mhtt.eu/hadtudomany/2016/2016_elektronikus/4_resperger%20istvan.pdf (2017. 06. 05.)
- Rid, Thomas (2013): *Cyber War Will Not Take Place*. Forrás: http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_100906.htm (2017. 06. 05.)
- Schmitt, Carl (2002): *A politikai fogalma*. (Fordította: Cs. Kiss Lajos). Pallas Stúdió, Budapest.
- Simon László (2015): A fokozódó terrorizmus Európában és annak hatása a katonai tömegrendezvények biztosítására. *Szakmai Szemle*, 2. szám, 145–162.
- Simon László (2016a): *A terrorizmus és indirekt hadviselés az EU kiberterében* (Poszter Verseny 2016. Ősz). Forrás: <http://uni-nke.hu/hirek/2016/10/13/első-lepések-a-tudomany-kapujaban> (2017. 06. 15.)
- Simon László (2016b): Az információ mint fegyver? *Szakmai Szemle*, 1. sz. 34–60.